

Revisionsrapport

Granskning av delårsrapport 2017

Sandvikens kommun

Cecilia Axelsson
Mattias Ljungqvist
Holm
Louise Cedemar

November 2017

pwc

Innehåll

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	4
2.1.	Bakgrund	4
2.2.	Syfte och revisionsfrågor	4
2.3.	Revisionskriterier	4
2.4.	Avgränsning och metod.....	5
3.	Iakttagelser och bedömningar	6
3.1.	Lagens krav och god redovisningssed	6
3.1.1.	Iakttagelser	6
3.1.2.	Bedömning.....	8
3.2.	God ekonomisk hushållning.....	8
3.2.1.	Iakttagelser	8
3.2.2.	Bedömning.....	9

1. *Sammanfattning*

PwC har på uppdrag av Sandvikens kommuns förtroendevalda revisorer översiktligt granskat kommunens delårsrapport för perioden 2017-01-01 – 2017-08-31. Uppdraget ingår som en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2017.

Syftet med den översiktliga granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om delårsrapporten är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande revisionella bedömning:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?

Vi bedömer att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet inte kommer att uppfyllas för år 2017.

- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

Vi bedömer att det prognostiserade resultat är delvis förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budget 2017. Målet beträffande ett resultat om +10 mnkr bedöms inte uppnås för helåret.

Vi bedömer, utifrån delårsrapportens återrapportering, att verksamhetens prognostiserade utfall delvis är förenlig med de av fullmäktige fastställda målen i budget 2017. Resultatmålet och effektivitetsmålet bedöms inte uppnås för helåret.

Vi bedömer att samtliga övergripande mål kopplat till fastställda perspektiv i den balanserade styrningen följs upp strukturerat i delårsrapporten.

En sammanvägning av samtliga delmål inom perspektiven summerar att sex av femton delmål prognosticeras att uppfyllas. Det är i nivå med prognosticerad bedömning för 2016 men en försämring jämfört med lämnade prognoser i delår 2015 och 2014. För 2015 prognosticerades femton av tjugo delmål och för 2014 prognosticerades tolv av femton delmål att uppfyllas vid motsvarande tidpunkt.

Utifrån vår granskning vill vi lyfta fram följande punkter:

- Samtliga övergripande mål kopplat till fastställda perspektiv i den balanserade styrningen följs upp strukturerat i delårsrapporten. Däremot behöver redogörelsen förtydligas i och med att färgmarkeringarna har olika betydelser vid utfall för perioden och prognosen.

- Verksamhetens prognosticerade nettokostnader ger en avvikelse mot budget med -15,8 mnkr att jämföra med -22,5 mnkr samma period föregående år. Nämnderna prognosticerar sammantaget ett underskott med -33,2 mnkr (fg år -3,7 mnkr). Underskottet beror på att Kunskapsnämnden och Individ- och familjeomsorgsnämnden har ett totalt prognostiserat underskott om 57,5 mnkr. Att det totala underskottet är lägre och uppgår till 15,8 mnkr beror på att övriga nämnder prognosticerar överskott mot budget eller ett resultat i nivå med budget. Vi bedömer att den ekonomiska utvecklingen inom Kunskapsnämnden och Individ- och familjeomsorgsnämnden är otillfredsställande. På sikt tål inte kommunens ekonomi sådana underskott som dessa nämnder redovisar. Vi bedömer att det är av största vikt att den av kommunfullmäktige fastställda budgeten hålls och verksamheten behöver därför anpassas till de ekonomiska ramarna.
- Förvaltningsberättelsen kan med fördel omfatta redogörelse för planerade och genomförda åtgärder för att hålla budget.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Kommuner är skyldiga att minst en gång om året upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten från årets början och i revisorernas uppgift ingår att granska kommunens delårsrapport.

Delårsrapporten ska omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret och den ska innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av kommunens verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång.

Kommunen skall formulera verksamhetsmässiga och finansiella mål för god ekonomisk hushållning i budgeten. Dessa mål ska sedan följas upp i delårsrapport och årsredovisning.

Revisionsobjekt är styrelsen som är ansvarig för delårsrapportens upprättande.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att ge revisorerna underlag för sin skriftliga bedömning vilken skall biläggas delårsrapporten i samband med fullmäktiges behandling av densamma.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har delårsrapporten upprättats enligt lagens krav och god redovisningssed?
- Är resultaten i delårsrapporten förenliga med de av fullmäktige fastställda målen för god ekonomisk hushållning, d.v.s. finns förutsättningar att målen kommer att uppnås?

2.3. Revisionskriterier

Följande kriterier används i granskningen:

- Kommunallag (KL), kap 9:9 a
- Lag om kommunal redovisning (KRL), kap 9
- Rådet för kommunal redovisnings rekommendation 22, Delårsrapport
- Fullmäktiges beslut avseende god ekonomisk hushållning
- Fullmäktiges anvisningar avseende delårsrapport

2.4. *Avgränsning och metod*

Granskningen av delårsrapporten avgränsas till följande:

- översiktlig granskning av det siffermässiga bokslutet per 2017-08-31,
- förvaltningsberättelsens innehåll,
- hur kommunen redovisar hur väl det prognostiserade resultatet är förenligt med målen för god ekonomisk hushållning (både finansiella och verksamhetsmässiga mål).

Granskningen utgår från Vägledning 4, Granskning av delårsrapport, utgiven av Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV). Granskningen sker genom analytisk granskning och intervjuer med nyckelpersoner som är ansvariga för delårsrapportens upprättande.

Granskningen har planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om delårsrapporten ger en rättvisande bild. Granskningen är översiktlig och omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen till den information som ingår i delårsrapporten. Detta utesluter inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

En översiktlig granskning har en annan inriktning och en betydligt mindre omfattning jämfört med den inriktning och omfattning som en revision enligt ISA och god revisions- sed i övrigt har.

Personal vid ekonomikontoret har haft möjlighet att lämna synpunkter på ett utkast av rapporten.

3. *Iakttagelser och bedömningar*

3.1. *Lagens krav och god redovisningssed*

3.1.1. *Iakttagelser*

Den upprättade delårsrapporten omfattar perioden januari – augusti. Resultatet för perioden uppgår till +77,3 mnkr (+93,7 mnkr).

Delårsrapporten består av en förvaltningsberättelse samt en ekonomisk redovisning bland annat omfattande en resultaträkning och en balansräkning. Sammanställd redovisning har upprättats i delårsrapporten, däremot redovisas inte de helägda bolagens prognoser för helåret.

Översiktlig förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen innehåller uppgift om *händelser av väsentlig betydelse som inträffat under eller efter delårsperiodens slut, men innan delårsrapporten upprättas*. Redovisningen omfattar även upplysningar kring koncernföretagens genomförda aktiviteter och arbete under året.

Upplysningar om kommunens förväntade utveckling avseende ekonomi och verksamhet beskrivs. Upplysningar lämnas företrädesvis om kommunens framtida verksamhetsutmaningar tillsammans med beskrivning av väsentliga händelser. En utveckling av upplysningar kan vara att koppla verksamhetsutmaningarna till vilka krav på ekonomin det innebär.

En samlad, övergripande redovisning av kommunens investeringsverksamhet framgår av förvaltningsberättelsen. Redogörelse lämnas med beskrivning av justeringar i budget. För fyra större investeringsprojekt redogörs mer detaljerat för respektive projekt samt för totalbudget, periodens utfall och prognos.

En redovisning av hur helårsprognosen förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten görs. Det prognostiserade resultatet uppgår till -16,2 mnkr vilket är 26,2 mnkr sämre än budgeterat. För nämnder som prognosticerar underskott lämnas kortfattat redogörelse med förklaring till budgetavvikelsen. Eventuella åtgärder som vidtagits för att minska underskottet beskrivs ej. Av nämnderna som prognosticerar positiv avvikelse lämnas inga kommentarer annat än att kommunstyrelsens projektmedel lyfts fram för möta det prognosticerade underskottet i nämnderna.

Kunskapsnämndens prognos visar en negativ avvikelse mot budget med -37 mnkr, vilket motsvarar 4,2% av budgeterat kommunbidrag. I delårsrapporten anges att underskottet orsakas av ökade kostnader för främst personal och lokaler till följd av de senaste årens volymökningar av barn och elever. Individ- och familjeomsorgen prognosticerar en negativ avvikelse mot budget med -20,5 mnkr, vilket motsvarar 11,3% av budgeterat kommunbidrag. I delårsrapporten anges att underskottet beror på höga kostnader för missbruksvård för vuxna samt barn- och ungdomsvård där antalet ärenden är många.

Utvecklingen av verksamhetens nettokostnader mellan augusti 2016 och augusti 2017 är en ökning med 6,0 % (fg år ökning 3,6 %). Detta kan jämföras med utvecklingen av skatter och statsbidrag, som för motsvarande period uppgår till en ökning med 4,6 % (fg år ökning 7,5 %). Ökningen av skatteintäkter och generella statsbidrag föregående år beror bland annat på utbetalda engångsmedel för flyktingsituationen som intäktsredovisats 2016. Motsvarande sådana engångsmedel finns inte för 2017.

En bedömning av balanskravsresultatet utifrån helårsprognosen lämnas. I och med årets prognostiserade negativa resultat förväntas kommunen inte redovisa en ekonomi i balans för år 2017.

Upplýsningar om hur den kommunala koncernen definierats/avgränsats, vilka juridiska personer den består av och hur den förändrats i sin sammansättning under delårsperioden framgår i avsnitten "Väsentliga händelser och framtid" samt "Sammanställd redovisning".

Finansiella rapporter

Delårsrapporten innehåller resultat- och balansräkningar samt noter för jämförelsestörande poster, eget kapital och ansvarsförbindelser. Räkenskaperna omfattar periodens utfall samt jämförelsetal i enlighet med gällande rekommendation. Detta innebär att jämförelsetalen för kommunen bland annat innefattar uppgifter om budget och prognos för året. Sammanställda räkenskaper ställs upp jämte kommunens och omfattar de bolag som ska ingå.

Bokslutsdokumentation till balansräkningen

Bokslutsspecifikationer till balansräkningens poster upprättas i Excel per ansvar. I samband med den översiktliga granskningen av det siffermässiga bokslutet per 2017-08-31 har noterats att det, framförallt gällande balansposter för periodisering, inte finns någon samlad bokslutsspecifikation per konto. Enligt kommunala redovisningslagen (KRL 3:5) skall alla sammansatta poster som ingår i årsredovisningens balansräkning, om inte postens sammansättning klart framgår av bokföringen i övrigt, specificeras i en särskild förteckning. Vi rekommenderar att sammanställning av bokslutsspecifikationer per ansvar upprättas per balanskonto inför kommande årsbokslut. Därmed säkerställer kommunstyrelsen att summan av sammansatta poster överensstämmer med totala saldot på balanskontot.

Vissa andra upplýsningar

Redovisningsprinciper för delårsrapporten anges som ett eget avsnitt i delårsrapporten. Det framgår att principerna är densamma som vid föregående års årsbokslut med två angivna undantag. Dessa är att uppbokning av bolagsskatter och omräkning av uppskjuten skattefordran/skatteskuld inte har skett i bolagen.

Av övriga upplýsningar framgår effekt som påverkar kommunens resultat med anledning av semesterlöneskuld. *Förklaring till säsongsvariationer* beskrivs i övrigt ej särskilt. *Karakteren och storleken på jämförelsestörande poster* lämnas som upplýsningar i not till resultaträkningen. När det gäller upplýsning om *extraordinära poster* eller *effekter av ändrade uppskattningar* lämnas inga särskilda upplýsningar. Det har dock, i granskningen, ej framkommit att sådana poster finns.

Förändring av väsentliga ansvarsförbindelser framgår av not till balansräkningen.

3.1.2. Bedömning

Vi bedömer att delårsrapporten i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed i övrigt. Bedömningen i delårsrapporten är att balanskravet inte kommer att uppfyllas för år 2017.

3.2. God ekonomisk hushållning

Från och med 2011 tillämpas styrmodellen ”Balanserad styrning”. Modellen omfattar både ekonomiska och andra perspektiv för att få en helhetssyn på kommunens styrning. Syftet är en medveten inriktning av verksamhetens olika delar mot gemensamma mål, där Vision 2025 är önsketillståndet. Utifrån övergripande målsättningar ska kommunstyrelsen och nämnderna formulera och fastställa framgångsfaktorer, mål och mått.

I delårsrapportens förvaltningsberättelse görs en strukturerad uppföljning av kommunfullmäktiges övergripande målsättningar inom respektive perspektiv.

3.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I delårsrapportens avsnitt *God ekonomisk hushållning* görs en avstämning av fullmäktiges budgetmål som fastställts i budget 2017, som mål ur ett finansiellt perspektiv:

Finansiellt mål, fastställt av fullmäktige i budget 2017	Utfall augusti 2017	Prognos helår 2017	Måluppfyllelse, styrelsens bedömning	
			Perioden	Prognos
Resultatmål 10 mnkr	+77,3 mnkr	-16,2 mnkr	Uppfyllt	Uppfylls ej
Investeringsvolymen budgeterat 365 mnkr + revidering 24,2 mnkr	167,5 mnkr	Budget utgör tak. Prognos linjär förbrukning.	Uppfyllt	Uppfylls
Kommunens egen upplåning skall öka max 320 mnkr	Ökad lånevolym 73 mnkr	Lånevolym under målet	Uppfyllt	Uppfylls

Av redovisningen framgår att 2 av 3 mål prognostiseras att uppfyllas.

Mål för verksamheten

I delårsrapportens avsnitt *God ekonomisk hushållning* görs en avstämning av fullmäktiges budgetmål som fastställts i budget 2017, som mål ur ett verksamhetsperspektiv:

Verksamhets mål, fastställt av fullmäktige i budget 2017	Utfall augusti 2017	Prognos helår 2017	Måluppfyllelse, styrelsens bedömning	
			Perioden	Prognos
Resultatmål Kommunen ska årligen generera ett positivt resultat och öka med minst 1 mnkr årligen	+77,3 mnkr	-16,2 mnkr	Uppfyllt	Uppfylls ej
Buffertmål En buffert på 1 procent skall avsättas inom budgetramen för respektive nämnd för utvecklingsinsatser och oförutsedda händelser.	Samtliga nämnder har en budgeterad buffert för 2017 som uppgår till totalt 1 %.	Total budgeterad buffert för nämnderna uppgår till 1,0 % av kommunbidraget.	Uppfyllt på total nivå	Uppfylls på total nivå
Effektiviseringsmål Kommunens verksamheter skall kontinuerligt effektiviseras med minst 1 procent av kommunbidraget. Effektiviseringen ska redovisas som budgetårets verksamhetsförändring inom respektive nämnd	Samtliga nämnder har i sin budget hanterat en enprocentig effektivisering i budgetramarna. Kopplingen mellan fastställda förändringar går inte att göra direkt.	Prognostiserat totalt underskott	Ej uppfyllt	Uppfylls ej

Av redovisningen framgår att 1 av 3 mål prognostiseras att uppfyllas.

Redogörelsen avseende verksamhetsmål utifrån god ekonomisk hushållning kompletteras med redovisning av "Balanserad styrning" avseende måluppfyllelsen utifrån fullmäktiges övergripande mål för fem fastställda verksamhetsperspektiv *Medborgare, Medarbetare, Hållbar samhällsutveckling, Ekonomi* samt *Omvärld*. Totalt finns 15 st fastställda övergripande mål utifrån den balanserade styrningen.

Redovisning av den balanserade styrningen sker i tabellform med mål och mått omfattande målnivå, mätmetod, värde, uppföljning för perioden, kommentar med status samt prognos för helåret. Uppföljning av utfall och prognos sker med hjälp av färgmarkeringar. Vi noterar att betydelsen av färgmarkeringarna vid utfall för perioden innebär om mätning av målet har påbörjats, ej påbörjats eller är klart. Däremot har färgmarkeringarna en annan betydelse i prognosen där färgmarkeringen indikerar den prognosticerade måluppfyllelsen.

Vi konstaterar att samtliga mål avseende balanserad styrning som fullmäktige fastställt följs upp i delårsrapporten. Av redogörelsen går det för perioden att utläsa att 8 (9) mål är påbörjade, 4 (3) mål ej påbörjade samt 3 (3) mål är klara. Vidare går det för styrelsens prognos att utläsa att 6 (3) mål inte kommer uppfyllas, 3 (6) mål delvis kommer uppfyllas samt 6 (6) mål kommer uppfyllas. Vi konstaterar att kommunstyrelsen gör bedömningen att ett perspektiv, *Omvärld*, prognosticeras att uppfyllas i sin helhet för år 2017, medan inget av övriga perspektiv prognosticeras att uppfyllas i sin helhet.

3.2.2. Bedömning

Vi bedömer att det prognostiserade resultat är delvis förenligt med de finansiella mål som fullmäktige fastställt i budget 2017. Målet beträffande ett resultat om +10 mnkr bedöms inte uppnås för helåret.

Vi bedömer, utifrån delårsrapportens återrapportering, att verksamhetens prognostiserade utfall delvis är förenlig med de av fullmäktige fastställda målen i budget 2017. Resultatmålet och effektivitetsmålet bedöms inte uppnås för helåret.

Vi bedömer att samtliga övergripande mål kopplat till fastställda perspektiv i den balanse-
rade styrningen följs upp strukturerat i delårsrapporten. Däremot behöver redogörelsen
förtydligas i och med att färgmarkeringarna har olika betydelser vid utfall för perioden
och prognosen.

En sammanvägning av samtliga delmål inom perspektiven summerar att sex av femton
delmål prognosticeras att uppfyllas. Det är i nivå med prognosticerad bedömning 2016
men en försämring jämfört med delår 2015 och 2014. För 2015 prognosticerades femton
av tjugo delmål och för 2014 prognosticerades tolv av femton delmål att uppfyllas vid
motsvarande tidpunkt.

2017-11-10

Pär Månsson
Uppdragsledare

Cecilia Axelsson
Projektledare